

ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

στην πρόταση νόμου «Εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού»

Προς τη Βουλή των Ελλήνων

Γενικό Μέρος

Με τον παρόντα νόμο θεσπίζεται το γενικό πλαίσιο ρυθμίσεως για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω φυλετικής ή εθνικής καταγωγής, καθώς και για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού στον τομέα της απασχόλησης και της εργασίας, σύμφωνα με τις Οδηγίες 2000/43/ΕΚ του Συμβουλίου της 29ης Ιουνίου 2000 και 2000/78/ΕΚ του Συμβουλίου της 27ης Νοεμβρίου 2000, ώστε να διασφαλίζεται η εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης.

Όπως επισημαίνεται και στο προοίμιο της οδηγιών, η Ευρωπαϊκή Ένωση, κατά το άρθρο 6 της Συνθήκης για την ίδρυσή της, βασίζεται στις αρχές της ελευθερίας, της δημοκρατίας, του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, καθώς και του κράτους δικαίου, όπως κατοχυρώνονται με την ευρωπαϊκή σύμβαση για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών και όπως αυτές προκύπτουν από τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις των κρατών-μελών.

Η ισότητα ενώπιον του νόμου και η προστασία όλων των ατόμων έναντι αθέμιτων διακρίσεων αποτελεί, άλλωστε, δικαίωμα που αναγνωρίζεται τόσο από την οικουμενική διακήρυξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τα σύμφωνα των Ηνωμένων Εθνών για τα ατομικά και πολιτικά, καθώς και για τα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα, όσο και από την ευρωπαϊκή σύμβαση για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών.

Ο κοινοτικός χάρτης των θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων των εργαζομένων αναγνωρίζει επίσης τη σημασία της καταπολέμησης κάθε είδους διακρίσεων, συμπεριλαμβανομένης της λήψης κατάλληλων μέτρων για την κοινωνική και οικονομική ένταξη όλων των εργαζομένων. Η θέση αυτή επαναλαμβάνεται και στις κατευθυντήριες γραμμές του 2000 για την απασχόληση, οι οποίες εγκρίθηκαν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ελσίνκι στις 10 και 11 Δεκεμβρίου 1999 και προωθούν τη διαμόρφωση ενός συνεκτικού συνόλου πολιτικών που θα στοχεύουν στην καταπολέμηση των διακρίσεων.

Αλλά και σε επίπεδο εθνικού δικαίου, οι διακρίσεις λόγω φυλετικής ή εθνικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας και γενετήσιου προσανατολισμού απαγορεύονται από το ισχύον Σύνταγμα (άρθρα 2 παρ. 1, 4 παρ. 1, 5 παρ. 2, 13, 21 και 22 παρ. 1, εδάφιο β') και μάλιστα τόσο στις δημόσιες όσο και στις ιδιωτικές έννομες σχέσεις (άρθρο 25 παρ. 1).

Με τις ρυθμίσεις του παρόντος νόμου καλύπτονται ειδικότερες πτυχές του θέματος, εισάγονται νομικά μέσα προστασίας και προβλέπονται αποτελεσματικές κυρώσεις, ούτως ώστε να αποτρέπεται κάθε διάκριση λόγω φυλετικής ή εθνικής καταγωγής, καθώς και λόγω θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας και

γενετήσιου προσανατολισμού στον τομέα της εργασίας και της απασχόλησης. Παράλληλα δημιουργείται θεσμικό πλαίσιο για την προαγωγή της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας και γενετήσιου προσανατολισμού. Η πρόταση νόμου στηρίζεται στην εργασία ειδικής νομοπαρασκευαστικής επιτροπής υπό την προεδρία του αντιπροέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας Μ. Βροντάκη.

Ειδικό Μέρος

1. Με το πρώτο κεφάλαιο ορίζεται ο σκοπός του νόμου και η αρχή της ίσης μεταχείρισης. Στο πρώτο άρθρο, ορίζεται ως σκοπός του νόμου η θέσπιση του γενικού πλαισίου ρυθμίσεως για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω φυλετικής ή εθνικής καταγωγής, καθώς και για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού στον τομέα της απασχόλησης και της εργασίας, σύμφωνα με τις Οδηγίες 2000/43/ΕΚ του Συμβουλίου της 29ης Ιουνίου 2000 και 2000/78/ΕΚ του Συμβουλίου της 27ης Νοεμβρίου 2000, ώστε να διασφαλίζεται η εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης.

2. Το άρθρο 2 ορίζει την αρχή της ίσης μεταχείρισης. Η τήρηση της αρχής προϋποθέτει την απουσία κάθε άμεσης ή έμμεσης διάκρισης λόγω φυλετικής ή εθνικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού και εισάγει τον βασικό απαγορευτικό κανόνα. Περαιτέρω, χαρακτηρίζονται ως διακρίσεις, για τους σκοπούς του νόμου, η παρενόχληση και οποιαδήποτε εντολή για την εφαρμογή διακριτικής μεταχείρισης λόγω φυλετικής ή εθνικής καταγωγής.

3. Τα κεφάλαια II και III ρυθμίζουν ειδικότερα την αρχή της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνικής καταγωγής (κεφάλαιο II) και ανεξαρτήτως θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού στον τομέα της εργασίας και της απασχόλησης (κεφάλαιο III αντίστοιχα).

4. Με τα άρθρα 3 και 7 απαριθμούνται οι περιπτώσεις κατά τις οποίες συντρέχει άμεση ή έμμεση διάκριση δίχως να θίγονται τα αναγκαία σε μία δημοκρατική κοινωνία μέτρα για την τήρηση της δημόσιας ασφάλειας, τη διασφάλιση της δημόσιας τάξης και την πρόληψη ποινικών παραβάσεων, την προστασία της υγείας και την προστασία των δικαιωμάτων και ελευθεριών των άλλων.

5. Με τα άρθρα 4 και 8 προσδιορίζεται το πεδίο εφαρμογής του νόμου, που αφορά τόσο στο δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα. Παράλληλα, προβλέπονται οι περιπτώσεις μη εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης, όπως αυτή οριοθετείται στον παρόντα νόμο.

6. Τα άρθρα 5 και 9 εξαιρούν από τις περιπτώσεις των προαναφερόμενων διακρίσεων τη διαφορετική μεταχείριση που βασίζεται σε χαρακτηριστικό το οποίο, λόγω της φύσης και του πλαισίου των συγκεκριμένων επαγγελματικών δραστηριοτήτων, αποτελεί ουσιαστική και καθοριστική επαγγελματική προϋπόθεση, και εφόσον ο οικείος σκοπός είναι θεμιτός. Παράλληλα, στο άρθρο 9 γίνεται ειδική μνεία για την επιτρεπτή διαφορετική μεταχείριση στο πλαίσιο εκκλησιών και οργανώσεων ή ενώσεων των οποίων η δεοντολογία εδράζεται σε θρησκευτικές ή άλλες πεποιθήσεις. Με το άρθρο 10 θεσπίζεται

υποχρέωση του εργοδότη να λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα για τη δυνατότητα των ατόμων με αναπηρία πρόσβασης σε θέση εργασίας, καθώς και άσκησης ή εξέλιξης σε αυτήν. Με το άρθρο 11 ορίζονται επιτρεπόμενες μορφές διαφορετικής μεταχείρισης λόγω ηλικίας προς εξυπηρέτηση σκοπών της πολιτικής απασχόλησης, της αγοράς εργασίας και της επαγγελματικής κατάρτισης.

7. Με τα άρθρα 6 και 12 κατοχυρώνεται η θετική δράση, με τη λήψη ή τη διατήρηση ειδικών μέτρων που αποσκοπούν στην πρόληψη ή την αντιστάθμιση μειονεκτημάτων, όπως στην περίπτωση υπέρ ομογενών και παλιννοστούντων, ή μέτρων που ενθαρρύνουν την ένταξη ατόμων με αναπηρία στην απασχόληση και την εργασία.

8. Με το κεφάλαιο IV συμπληρώνεται το πλαίσιο έννομης προστασίας σε περίπτωση παραβίασης της αρχής της ίσης μεταχείρισης. Εν όψει του απαγορευτικού κανόνα του άρθρου 2, ο βλαπτόμενος μπορεί να ζητήσει έννομη προστασία βάσει των κατά περίπτωση εφαρμοστέων διατάξεων του ουσιαστικού δικαίου και δη των γενικών διατάξεων των άρθρων 57, 59, 281, 914 και 932 του Αστικού Κώδικα. Το άρθρο 13 προβλέπει παράλληλα ότι όταν η προσβολή εκδηλώνεται στο πλαίσιο δράσης της δημόσιας διοίκησης, επιπροσθέτως, ο βλαπτόμενος έχει τη δυνατότητα άσκησης ιεραρχικής προσφυγής, και σε όσες περιπτώσεις υφίσταται πρόβλεψη από τις οικείες διατάξεις, ειδικής διοικητικής ή ενδικοφανούς προσφυγής, σύμφωνα με τα άρθρα 24 έως και 27 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας. Η τυχόν λήξη της συμβατικής σχέσης, στο πλαίσιο της οποίας εκδηλώθηκε η προσβολή, δεν παρακωλύει την παροχή της δικαστικής ή διοικητικής προστασίας. Περαιτέρω, με γνώμονα την εξάντληση κάθε δυνατότητας παροχής έννομης προστασίας, προβλέπεται η εκπροσώπηση του βλαπτόμενου, τόσο ενώπιον δικαστηρίων, όσο και ενώπιον διοικητικών αρχών, από νομικά πρόσωπα των οποίων ο σκοπός, κατά το καταστατικό τους, επικεντρώνεται στην προάσπιση της αρχής της ίσης μεταχείρισης.

9. α. Με το άρθρο 14, όταν υπάρχει διακριτική μεταχείριση, επέρχεται μερική αντιστροφή του βάρους αποδείξεως, όπως τούτο καθιερώνεται από τις οικείες δικονομικές διατάξεις. Σε περίπτωση, επομένως, επίκλησης και απόδειξης, από τον βλαπτόμενο, πραγματικών γεγονότων από τα οποία μπορεί να συναχθεί άμεση ή έμμεση διάκριση, το βάρος αποδείξεως ενώπιον δικαστηρίου επιπίπτει στο αντίδικο μέρος, υπό την έννοια ότι τούτο, πλέον, υποχρεούται να αποδείξει την έλλειψη συνδρομής προϋποθέσεων, οι οποίες μπορούν να θεμελιώσουν προσβολή της αρχής της ίσης μεταχείρισης. Ανάλογη υποχρέωση δημιουργείται και για τη διοικητική αρχή.

β. Η ανωτέρω αντιστροφή του βάρους αποδείξεως καταλαμβάνει και την περίπτωση εκπροσώπησης του βλαπτόμενου από νομικό πρόσωπο.

γ. Προκειμένου για την ποινική δίκη, στην οποία κρατεί το ανακριτικό σύστημα, δεν τίθεται θέμα κατανομής του βάρους απόδειξης.

10. Με το άρθρο 15 απαγορεύεται, ρητώς, η εκδήλωση μεταχείρισης υπό μορφή αντιμέτρων, η οποία έχει ως γενεσιουργό αιτία είτε προηγούμενη σχετική καταγγελία είτε αίτηση παροχής έννομης προστασίας από τον ισχυριζόμενο ότι υπέστη διακριτική μεταχείριση.

11. Με το άρθρο 16 θεσπίζονται ποινικές κυρώσεις για την αποτελεσματική αποτροπή της παραβίασης της αρχής της ίσης μεταχείρισης κατά τη συναλλακτική διάθεση αγαθών ή προσφορά υπηρεσιών στο κοινό. Ως εκ τού-

του, καταργείται το προγενέστερο ποινικό καθεστώς του άρθρου 3 του ν. 927/1979. Με το άρθρο 17 αξιοποιείται το υπάρχον οπλοστάσιο διοικητικών κυρώσεων για παραβάσεις της αρχής της ίσης μεταχείρισης στον τομέα της εργασίας και της απασχόλησης.

12. Με το κεφάλαιο V διαρθρώνεται ένα πλήρες θεσμικό πλαίσιο για την προώθηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης. Με το άρθρο 18 ανατίθεται το έργο του κοινωνικού διαλόγου και της συνεργασίας για το σκοπό αυτόν με μη κυβερνητικές οργανώσεις, στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (Ο.Κ.Ε.), στο πλαίσιο της κατά το άρθρο 82 παρ. 3 του Συντάγματος αποστολής της. Η Ο.Κ.Ε. συντάσσει ετήσια έκθεση, η οποία καταγράφει τις εξελίξεις ως προς την εφαρμογή του παρόντος, με ιδιαίτερη αναφορά στους χώρους εργασίας, απευθύνει σχετικές προτάσεις προς την Κυβέρνηση και τους κοινωνικούς εταίρους, ενθαρρύνει το διάλογο με μη κυβερνητικές οργανώσεις και γενικότερα μεριμνά για την ευρύτερη δημοσιότητα των μέτρων που λαμβάνονται σε εθνικό ή τοπικό επίπεδο για την προώθηση των αρχών της ίσης μεταχείρισης, καθώς και την καταπολέμηση των διακρίσεων για λόγους φυλετικής ή εθνικής καταγωγής. Η εν λόγω ετήσια έκθεση κοινοποιείται, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις των δύο Οδηγίων, στην Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων για την ενημέρωσή της ως προς την προώθηση των αρχών της ίσης μεταχείρισης.

13. Με το άρθρο 19 ορίζεται ο Συνήγορος του Πολίτη ως φορέας προώθησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης στις περιπτώσεις που αυτή παραβιάζεται από δημόσιες υπηρεσίες. Στις υπόλοιπες περιπτώσεις φορέας προώθησης ορίζεται η συνιστώμενη με το άρθρο 21 Επιτροπή Ίσης Μεταχείρισης και για τον τομέα της απασχόλησης και της εργασίας το Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας. Με το άρθρο 20 προσαρμόζονται οι διατάξεις για τις αρμοδιότητες του Συνηγόρου του Πολίτη στο εν λόγω έργο.

14. Με τα άρθρα 21 έως 24 συνιστάται και ρυθμίζεται η Επιτροπή Ίσης Μεταχείρισης, η οποία υπάγεται απευθείας στον Υπουργό Δικαιοσύνης. Καθορίζονται ειδικότερα ζητήματα συγκρότησης και λειτουργίας, προσδιορίζονται οι αρμοδιότητες και συνιστάται Υπηρεσία Ίσης Μεταχείρισης για την υποβοήθηση της Επιτροπής και την εξέταση καταγγελιών για παράβαση της αρχής της ίσης μεταχείρισης. Μεταξύ των αρμοδιοτήτων της Επιτροπής ορίζονται η εποπτεία προσπαθειών συμφιλίωσης σε περίπτωση καταγγελίας για παράβαση της αρχής της ίσης μεταχείρισης, η διατύπωση πορίσματος σε περίπτωση αποτυχίας της συμφιλιωτικής δράσης και η διαβίβασή του στον Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών, εάν πιθανολογείται η τέλεση αξιόποινης πράξης, καθώς και η διατύπωση γνώμης για την ερμηνεία διατάξεων του παρόντος νόμου. Οι σχετικές διατάξεις του άρθρου 22 εφαρμόζονται συμπληρωματικά και για το Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας. Τέλος, ορίζεται ότι στο έργο των φορέων προώθησης περιλαμβάνεται και η σύνταξη εκθέσεων για την προώθηση και εφαρμογή της αρχής, οι οποίες θα κοινοποιούνται επίσης και στην Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις των δύο Οδηγίων.

15. Με το άρθρο 25 διευκρινίζεται ότι ο νόμος δεν θίγει ισχύουσες διατάξεις που είναι ευνοϊκότερες για την τήρηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης και δεν μπορεί να ερμηνευθεί ότι περιορίζει το υφιστάμενο επίπεδο προστασίας. Με το άρθρο 26 ορίζεται ως έναρξη ισχύος του νόμου η δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνή-

σεως, οπότε και καταργείται, παύει να εφαρμόζεται ή καθίσταται άκυρη κάθε διάταξη που αντιβαίνει στις διατάξεις του. Τέλος, παρέχεται εξουσιοδότηση για την επέκταση της παρεχόμενης προστασίας έναντι διακρίσεων λόγω θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού και πέραν του τομέα της εργασίας και της απασχόλησης για τον οποίο προβλέπει η οικεία κοινοτική οδηγία.

Αθήνα, 13 Μαΐου 2004

Οι προτείνοντες Βουλευτές

1. Παπαδόπουλος Αλέκος
2. Ρόβλιας Κων/νος
3. Ακριβάκης Αλέξανδρος
4. Καστανίδης Χάρης
5. Κοσμίδης Σωκράτης
6. Λοβέρδος Ανδρέας
7. Λωτίδης Λάζαρος
8. Παπαγεωργίου Γεώργιος
9. Καρχιμάκης Μιχαήλ
10. Παπαϊωάννου Μιλτιάδης
11. Παρασκευάς Ιωάννης
12. Πετσάλνικος Φίλιππος
13. Σαλαγιάννης Νίκος
14. Τσίμας Κων/νος
15. Ματζαπετάκης Στέλιος
16. Τσούρας Αθανάσιος
17. Γρηγοράκος Λεωνίδα
18. Δημαράς Ιωάννης
19. Κουσελάς Δημήτρης
20. Κουτσούκος Γιάννης
21. Μουσιώνης Άρης
22. Νασιώκας Έκτορας
23. Κατσιλιέρης Πέτρος
24. Παπαδήμας Λάμπρος
25. Πασχαλίδης Γεώργιος
26. Περγεπέ – Σηφουνάκη Κατερίνα
27. Πρωτόπαπας Χρήστος
28. Σκουλάκης Εμμανουήλ
29. Τζουμάκας Στέφανος
30. Φριαγκιαδουλάκης Εμμανουήλ
31. Χαίδος Χρήστος
32. Ζήση Ροδούλα
33. Ρήγας Παναγιώτης
34. Ρέππας Δημήτρης

ΠΡΟΤΑΣΗ ΝΟΜΟΥ

Εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 1 Σκοπός

Σκοπός του παρόντος νόμου είναι η θέσπιση του γενικού πλαισίου ρυθμίσεως για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω φυλετικής ή εθνικής καταγωγής, καθώς

και για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού στον τομέα της απασχόλησης και της εργασίας, σύμφωνα με τις Οδηγίες του Συμβουλίου 2000/43/ΕΚ της 29ης Ιουνίου 2000 και 2000/78/ΕΚ της 27ης Νοεμβρίου 2000, ώστε να διασφαλίζεται η εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης.

Άρθρο 2 Η αρχή της ίσης μεταχείρισης

1. Για την εφαρμογή του νόμου αυτού, ως αρχή της ίσης μεταχείρισης θεωρείται η απουσία άμεσης ή έμμεσης διάκρισης για έναν από τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 1.

2. Ως διάκριση νοείται και η παρενόχληση, η οποία εκδηλώνεται με ανεπιθύμητη συμπεριφορά που σχετίζεται με έναν από τους λόγους του άρθρου 1 και έχει ως σκοπό ή αποτέλεσμα την προσβολή της αξιοπρέπειας προσώπου και τη δημιουργία εκφοβιστικού, εχθρικού, εξευτελιστικού, ταπεινωτικού ή επιθετικού περιβάλλοντος. Κατά την εξειδίκευση της έννοιας της παρενόχλησης λαμβάνονται υπόψη και τα χρηστά συναλλακτικά ήθη.

3. Ως διάκριση νοείται επίσης οποιαδήποτε εντολή για την εφαρμογή διακριτικής μεταχείρισης σε βάρος προσώπου για οποιονδήποτε από τους αναφερόμενους στο άρθρο 1 λόγους.

4. Η παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχείρισης απαγορεύεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ ΙΣΗ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΩΣ ΦΥΛΕΤΙΚΗΣ Ή ΕΘΝΙΚΗΣ ΚΑΤΑΓΩΓΗΣ

Άρθρο 3 Η έννοια των διακρίσεων

Προκειμένου για διακρίσεις λόγω φυλετικής ή εθνικής καταγωγής:

α) συντρέχει άμεση διάκριση, όταν, για λόγους φυλετικής ή εθνικής καταγωγής, ένα πρόσωπο υφίσταται, κατά τρόπο αθέμιτο ή αδικαιολόγητο, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος, μεταχείριση λιγότερο ευνοϊκή από αυτήν της οποίας τυγχάνει, έτυχε ή θα ετύγχανε άλλο πρόσωπο, σε ανάλογη κατάσταση,

β) συντρέχει έμμεση διάκριση, όταν μια φαινομενικά ουδέτερη διάταξη, κριτήριο ή πρακτική μπορεί να θέσει πρόσωπα ορισμένης φυλετικής ή εθνικής καταγωγής σε μειονεκτική θέση συγκριτικά με άλλα πρόσωπα, εκτός εάν η διάταξη, το κριτήριο ή η πρακτική αυτή δικαιολογείται αντικειμενικά από έναν θεμιτό σκοπό και τα μέσα επίτευξής του είναι πρόσφορα και αναγκαία.

Άρθρο 4 Πεδίο εφαρμογής

1. Με την επιφύλαξη της παραγράφου 2 του παρόντος και του άρθρου 5, ο παρών νόμος εφαρμόζεται σε όλα τα πρόσωπα, στο δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα όσον αφορά:

α) τους όρους πρόσβασης και την απασχόληση εν γένει, συμπεριλαμβανομένων των κριτηρίων επιλογής και των όρων πρόσληψης, ανεξάρτητα από τον κλάδο δραστηριότητας και σε όλα τα επίπεδα της επαγγελματικής ιεραρχίας, καθώς και τους όρους υπηρεσιακής και επαγ-

γελματικής εξέλιξης, συμπεριλαμβανομένων των προαγωγών,

β) την πρόσβαση σε όλα τα είδη και όλα τα επίπεδα επαγγελματικού προσανατολισμού, επαγγελματικής κατάρτισης, επιμόρφωσης και επαγγελματικού αναπροσανατολισμού, συμπεριλαμβανομένης της απόκτησης πρακτικής επαγγελματικής εμπειρίας,

γ) τους όρους και τις συνθήκες εργασίας και απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένων και αυτών που αφορούν τις απολύσεις και τις αμοιβές,

δ) την ιδιότητα του μέλους και τη συμμετοχή σε οργάνωση εργαζομένων ή εργοδοτών ή σε οποιαδήποτε επαγγελματική οργάνωση, συμπεριλαμβανομένων των πλεονεκτημάτων που απορρέουν από τη συμμετοχή σε αυτές,

ε) την κοινωνική προστασία, συμπεριλαμβανομένης της κοινωνικής ασφάλισης και της υγειονομικής περίθαλψης,

στ) τις κοινωνικές παροχές,

ζ) την εκπαίδευση,

η) την πρόσβαση στη διάθεση και την παροχή αγαθών και υπηρεσιών που διατίθενται συναλλακτικά στο κοινό, συμπεριλαμβανομένης της στέγης.

2. Ο παρών νόμος δεν εφαρμόζεται στις περιπτώσεις που προβλέπεται διαφορετική μεταχείριση λόγω ιθαγένειας και δε θίγει τις διατάξεις που ρυθμίζουν την εισοδο και την παραμονή υπηκόων τρίτων χωρών και ανιθαγενών στην επικράτεια, ούτε τη μεταχείριση που συνδέεται με τη νομική κατάσταση τους ως υπηκόων τρίτων χωρών ή ανιθαγενών.

Άρθρο 5

Ουσιαστικές και καθοριστικές επαγγελματικές προϋποθέσεις

Κατά παρέκκλιση του άρθρου 2 παράγραφος 1 και του άρθρου 3 και με την τήρηση της αρχής της αναλογικότητας, δεν συνιστά ανεπίτρεπτη διάκριση η διαφορετική μεταχείριση που βασίζεται σε χαρακτηριστικό σχετικό με τη φυλετική ή εθνική καταγωγή, το οποίο, λόγω της φύσης ή του πλαισίου των συγκεκριμένων επαγγελματικών δραστηριοτήτων, αποτελεί ουσιαστική και καθοριστική επαγγελματική προϋπόθεση, και εφόσον ο οικείος σκοπός είναι θεμιτός.

Άρθρο 6

Θετική δράση

Δεν συνιστά διάκριση η λήψη ή η διατήρηση ειδικών μέτρων με σκοπό την πρόληψη ή την αντιστάθμιση μειονεκτημάτων, λόγω φυλετικής ή εθνικής καταγωγής, όπως στην περίπτωση υπέρ ομογενών και παλιννοστούτων ή άλλων μειονεκτικών ομάδων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ III

ΙΣΗ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΩΣ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ Ή ΑΛΛΩΝ ΠΕΠΟΙΘΗΣΕΩΝ, ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ, ΗΛΙΚΙΑΣ Ή ΓΕΝΕΤΗΣΙΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

Άρθρο 7

Η έννοια των διακρίσεων

1. Προκειμένου για διακρίσεις λόγω θρησκευτικών ή

άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού, στον τομέα της εργασίας και της απασχόλησης:

α) συντρέχει άμεση διάκριση, όταν, για έναν από τους λόγους αυτούς, ένα πρόσωπο υφίσταται, κατά τρόπο αθέμιτο ή αδικαιολόγητο σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος, μεταχείριση λιγότερο ευνοϊκή από αυτήν της οποίας τυγχάνει, έτυχε ή θα ετύγχανε άλλο πρόσωπο σε ανάλογη κατάσταση·

β) συντρέχει έμμεση διάκριση, όταν μια φαινομενικά ουδέτερη διάταξη, κριτήριο ή πρακτική μπορεί να θέσει πρόσωπα ορισμένων θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, μιας ορισμένης αναπηρίας, μιας ορισμένης ηλικίας, ή ενός ορισμένου γενετήσιου προσανατολισμού, σε μειονεκτική θέση συγκριτικά με άλλα πρόσωπα. Δεν συνιστά ανεπίτρεπτη έμμεση διάκριση τέτοια διάταξη, κριτήριο ή πρακτική, όταν δικαιολογείται αντικειμενικά από έναν θεμιτό στόχο και τα μέσα επίτευξής του είναι πρόσφορα και αναγκαία, ή όταν αφορά άτομα με αναπηρία και μέτρα που λαμβάνονται υπέρ αυτών, σύμφωνα με το άρθρο 10 του παρόντος και το άρθρο 21 παράγραφος 6 του Συντάγματος.

2. Ο παρών νόμος δεν θίγει τα μέτρα που είναι αναγκαία σε μια δημοκρατική κοινωνία για την τήρηση της δημόσιας ασφάλειας, τη διασφάλιση της δημόσιας τάξης και την πρόληψη ποινικών παραβάσεων, την προστασία της υγείας και την προστασία των δικαιωμάτων και ελευθεριών των άλλων.

Άρθρο 8

Πεδίο εφαρμογής

1. Με την επιφύλαξη των παραγράφων 2, 3, 4 του άρθρου τούτου και του άρθρου 9, η κατά τον παρόντα νόμο αρχή της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού στον τομέα της εργασίας και της απασχόλησης εφαρμόζεται σε όλα τα πρόσωπα, στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα, όσον αφορά:

α) τους όρους πρόσβασης στην εργασία και την απασχόληση εν γένει, συμπεριλαμβανομένων των κριτηρίων επιλογής και των όρων πρόσληψης, ανεξάρτητα από τον κλάδο δραστηριότητας και σε όλα τα επίπεδα της επαγγελματικής ιεραρχίας, καθώς και τους όρους υπηρεσιακής και επαγγελματικής εξέλιξης, συμπεριλαμβανομένων των προαγωγών,

β) την πρόσβαση σε όλα τα είδη και όλα τα επίπεδα επαγγελματικού προσανατολισμού, επαγγελματικής κατάρτισης, επιμόρφωσης και επαγγελματικού αναπροσανατολισμού, συμπεριλαμβανομένης της απόκτησης πρακτικής επαγγελματικής εμπειρίας,

γ) τους όρους και τις συνθήκες εργασίας και απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένων και αυτών που αφορούν τις απολύσεις και τις αμοιβές,

δ) την ιδιότητα του μέλους και τη συμμετοχή σε οργάνωση εργαζομένων ή εργοδοτών ή σε οποιαδήποτε επαγγελματική οργάνωση, συμπεριλαμβανομένων των πλεονεκτημάτων που απορρέουν από τη συμμετοχή σε αυτές.

2. Ο παρών νόμος δεν εφαρμόζεται στις περιπτώσεις που προβλέπεται διαφορετική μεταχείριση λόγω υπηκοότητας και δεν θίγει τις διατάξεις που ρυθμίζουν την εισοδο και την παραμονή υπηκόων τρίτων χωρών και ανιθαγενών στην επικράτεια, ούτε τη μεταχείριση που συν-

δέεται με τη νομική κατάσταση τους ως υπηκόων τρίτων χωρών ή ανιθαγενών.

3. Η κατά τον παρόντα νόμο αρχή της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού δεν εφαρμόζεται στις πάσης φύσεως παροχές που προσφέρουν τα δημόσια συστήματα ή τα εξομοιούμενα προς τα δημόσια, συμπεριλαμβανομένων των δημοσίων συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης ή πρόνοιας.

4. Ο παρών νόμος δεν εφαρμόζεται στις ένοπλες δυνάμεις και τα σώματα ασφαλείας, καθόσον αφορά σε διαφορετική μεταχείριση λόγω ηλικίας ή ειδικών αναγκών σχετικών με την Υπηρεσία.

Άρθρο 9 **Επαγγελματικές απαιτήσεις**

1. Κατά παρέκκλιση των άρθρων 2 παράγραφος 1 και 7 παράγραφος 1 και με την τήρηση της αρχής της αναλογικότητας, δεν συνιστά ανεπίτρεπτη διάκριση η διαφορετική μεταχείριση που βασίζεται σε χαρακτηριστικό σχετικό με τις θρησκευτικές ή άλλες πεποιθήσεις, την ηλικία, αναπηρία ή το γενετήσιο προσανατολισμό, το οποίο, λόγω της φύσης των συγκεκριμένων επαγγελματικών δραστηριοτήτων ή του πλαισίου εντός του οποίου αυτές ασκούνται, αποτελεί ουσιαστική και καθοριστική επαγγελματική προϋπόθεση, και εφόσον ο οικείος σκοπός είναι θεμιτός.

2. Η διαφορετική μεταχείριση που εδράζεται στις θρησκευτικές ή άλλες πεποιθήσεις ενός προσώπου δε συνιστά διάκριση, όταν, λόγω της φύσης των εν λόγω δραστηριοτήτων ή του πλαισίου εντός του οποίου ασκούνται, οι πεποιθήσεις αυτές αποτελούν ουσιώδη, θεμιτή και δικαιολογημένη επαγγελματική απαίτηση.

Ο παρών νόμος δε θίγει υφιστάμενες διατάξεις και πρακτικές που αφορούν σε επαγγελματικές δραστηριότητες στο πλαίσιο εκκλησιών, καθώς και οργανώσεων ή ενώσεων, η δεοντολογία των οποίων εδράζεται σε θρησκευτικές ή άλλες πεποιθήσεις. Δεν θίγεται επίσης το δικαίωμα των εκκλησιών ή άλλων δημοσίων ή ιδιωτικών οργανισμών, των οποίων η δεοντολογία εδράζεται σε θρησκευτικές ή άλλες πεποιθήσεις, να απαιτούν από τα πρόσωπα που εργάζονται για λογαριασμό τους συμπεριφορά καλής πίστης και συμμόρφωσης προς τη δεοντολογία τους, υπό την προϋπόθεση της τήρησης του Συντάγματος, του παρόντος και των λοιπών νόμων.

Άρθρο 10 **Εύλογες προσαρμογές για τα άτομα με αναπηρία**

Για την εξασφάλιση της τήρησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης έναντι ατόμων με αναπηρία, ο εργοδότης υποχρεώνεται στη λήψη όλων των ενδεδειγμένων κατά περίπτωση μέτρων, προκειμένου τα άτομα αυτά να έχουν δυνατότητα πρόσβασης σε θέση εργασίας, να ασκούν αυτήν και να εξελίσσονται, καθώς και δυνατότητα συμμετοχής στην επαγγελματική κατάρτιση, εφόσον τα μέτρα αυτά δεν συνεπάγονται δυσανάλογη επιβάρυνση για τον εργοδότη. Δεν θεωρείται δυσανάλογη η επιβάρυνση, όταν αντισταθμίζεται επαρκώς από μέτρα προστασίας που λαμβάνονται στο πλαίσιο άσκησης της πολιτικής υπέρ των ατόμων με αναπηρία.

Άρθρο 11 **Δικαιολογημένη διαφορετική μεταχείριση λόγω ηλικίας**

Κατά παρέκκλιση του άρθρου 7 παρ. 1 και με την τήρηση της αρχής της αναλογικότητας, δεν συνιστά διάκριση η διαφορετική μεταχείριση λόγω ηλικίας, εφόσον η μεταχείριση αυτή προβλέπεται στο νόμο και δικαιολογείται αντικειμενικά για την προαγωγή σκοπών των πολιτικών απασχόλησης, της αγοράς εργασίας και της επαγγελματικής κατάρτισης.

Αυτή η διαφορετική μεταχείριση μπορεί ιδίως να περιλαμβάνει:

α) την καθιέρωση ειδικών συνθηκών για την πρόσβαση στην απασχόληση και την επαγγελματική κατάρτιση, για την απασχόληση και την εργασία, συμπεριλαμβανομένων των όρων απόλυσης και αμοιβής, για τους νέους, τους ηλικιωμένους και τους εργαζομένους που συντηρούν άλλα πρόσωπα, προκειμένου να ευνοείται η επαγγελματική τους ένταξη στην αγορά εργασίας ή να εξασφαλίζεται η προστασία τους σ' αυτήν,

β) τον καθορισμό ελάχιστων προϋποθέσεων ηλικίας, επαγγελματικής εμπειρίας, αρχαιότητας στην υπηρεσία για την πρόσβαση στην απασχόληση ή σε ορισμένα οφέλη που συνδέονται με την απασχόληση,

γ) τον καθορισμό ανώτατου ορίου ηλικίας για την πρόσληψη, με βάση την απαιτούμενη κατάρτιση για τη συγκεκριμένη θέση εργασίας ή την ανάγκη εύλογης περιόδου απασχόλησης πριν από τη συνταξιοδότηση.

2. Κατά παρέκκλιση του άρθρου 7, δεν συνιστά διάκριση λόγω ηλικίας, όσον αφορά στα επαγγελματικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης, ο καθορισμός ηλικίας για την ένταξη ή τη συμπλήρωση των προϋποθέσεων συνταξιοδότησης ή αναπηρίας, συμπεριλαμβανομένου και του καθορισμού για τις περιπτώσεις αυτές διαφορετικού ορίου ηλικίας για εργαζομένους ή για ομάδες ή κατηγορίες εργαζομένων και της χρήσης στο πλαίσιο των συστημάτων αυτών κριτηρίων ηλικίας στους αναλογιστικούς υπολογισμούς, υπό τον όρο ότι αυτό δεν καταλήγει σε διακρίσεις λόγω φύλου.

Άρθρο 12 **Θετική δράση και ειδικά μέτρα**

1. Δεν συνιστά διάκριση η λήψη ή η διατήρηση ειδικών μέτρων με σκοπό την πρόληψη ή την αντιστάθμιση μειονεκτημάτων, λόγω θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού.

2. Δεν συνιστά διάκριση, όσον αφορά τα άτομα με αναπηρία, η θέσπιση ή η διατήρηση διατάξεων που αφορούν την προστασία της υγείας και της ασφάλειάς τους στο χώρο εργασίας ή μέτρων που αποβλέπουν στη δημιουργία ή τη διατήρηση προϋποθέσεων ή διευκολύνσεων για τη διαφύλαξη ή την ενθάρρυνση της ένταξής τους στην απασχόληση και την εργασία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV **ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ**

Άρθρο 13 **Παροχή προστασίας**

1. Σε περίπτωση μη τήρησης της αρχής της ίσης μετα-

χείρισης στο πλαίσιο διοικητικής δράσης, παρέχεται στον βλαπτόμενο, πέραν της δικαστικής προστασίας, και η προστασία των άρθρων 24 έως και 27 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (ν. 2690/1999, ΦΕΚ 45 Α΄).

2. Η λήξη της σχέσης, στο πλαίσιο της οποίας συντελέστηκε η προσβολή, δεν αποκλείει την προστασία από παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχείρισης.

3. Νομικά πρόσωπα τα οποία έχουν ως καταστατικό σκοπό τη διασφάλιση της τήρησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού μπορούν να αντιπροσωπεύουν τον βλαπτόμενο ενώπιον των δικαστηρίων και να τον εκπροσωπούν ενώπιον οποιασδήποτε διοικητικής αρχής ή διοικητικού οργάνου, εφόσον προηγουμένως παρασχεθεί η συναίνεσή του με συμβολαιογραφικό έγγραφο ή ιδιωτικό έγγραφο, το οποίο θα φέρει θεώρηση του γνησίου της υπογραφής.

Άρθρο 14 **Βάρος αποδείξεως**

1. Όταν ο βλαπτόμενος προβάλλει ότι δεν τηρήθηκε η αρχή της ίσης μεταχείρισης και αποδεικνύει ενώπιον δικαστηρίου ή αρμόδιας διοικητικής αρχής πραγματικά γεγονότα από τα οποία μπορεί να συναχθεί άμεση ή έμμεση διάκριση, το αντίδοκο μέρος φέρει το βάρος να αποδείξει στο δικαστήριο, ή η διοικητική αρχή να θεμελιώσει, ότι δεν υπήρξε παραβίασή της.

2. Η ρύθμιση της ανωτέρω παραγράφου δεν ισχύει στην ποινική δίκη.

3. Η ρύθμιση της παραγράφου 1 ισχύει και στην περίπτωση της παραγράφου 1 του προηγούμενου άρθρου.

Άρθρο 15 **Προστασία έναντι αντιμέτρων**

Για τη διασφάλιση τήρησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης, η κατά το άρθρο 13 προστασία καταλαμβάνει και απόλυση ή δυσμενή, εν γένει, μεταχείριση προσώπου, η οποία εκδηλώνεται ως αντίμετρο σε καταγγελία ή αίτημα παροχής έννομης προστασίας.

Άρθρο 16 **Ποινικές κυρώσεις**

1. Με φυλάκιση μέχρι ένα έτος και με χρηματική ποινή τιμωρείται όποιος παραβιάζει την κατά τον παρόντα νόμο απαγόρευση της διακριτικής μεταχείρισης για λόγους εθνικής ή φυλετικής καταγωγής ή θρησκευτικών πεποιθήσεων κατά τη συναλλακτική διάθεση αγαθών ή προσφορά υπηρεσιών στο κοινό.

2. Το άρθρο 3 του ν. 927/1979 («Κυρώσεις κατά φυλετικών-θρησκευτικών διακρίσεων») καταργείται.

Άρθρο 17 **Διοικητικές κυρώσεις**

Η παραβίαση της κατά τον παρόντα νόμο απαγόρευσης της διακριτικής μεταχείρισης από φυσικό ή νομικό πρόσωπο που ενεργεί ως εργοδότης, κατά τη σύναψη ή άρνηση σύναψης, διάρκεια, εξέλιξη ή λύση εργασιακής σχέσης, συνιστά παραβίαση της εργατικής νομοθεσίας και κατά την έννοια του άρθρου 16 παράγραφος 1, εδά-

φιο (α) του ν. 2639/1998, όπως ισχύει, για την οποία επιβάλλεται το προβλεπόμενο από αυτήν τη διάταξη πρόστιμο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V **ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΙΣΗΣ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗΣ**

Άρθρο 18 **Κοινωνικός διάλογος**

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, στο πλαίσιο της αποστολής της για τη διεξαγωγή κοινωνικού διαλόγου για τη γενική πολιτική της Χώρας και για θέματα κοινωνικής πολιτικής:

α. Συντάσσει ετήσια έκθεση, η οποία καταγράφει τις εξελίξεις ως προς την εφαρμογή του παρόντος, με ιδιαίτερη αναφορά στους χώρους εργασίας.

β. Απευθύνει προτάσεις στην κυβέρνηση και τους κοινωνικούς εταίρους για την προώθηση των αρχών της ίσης μεταχείρισης καθώς και τη λήψη μέτρων κατά των διακρίσεων.

γ. Ενθαρρύνει τον διάλογο με αντιπροσωπευτικές οργανώσεις και εν γένει με μη κυβερνητικές οργανώσεις, οι οποίες έχουν ως καταστατικό σκοπό την καταπολέμηση των διακρίσεων για λόγους φυλετικής ή εθνικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού.

δ. Μεριμνά για την ευρύτερη δημοσιότητα της σχετικής νομοθεσίας και των μέτρων, που λαμβάνονται σε εθνικό ή τοπικό επίπεδο, για την προώθηση των σκοπών του παρόντος νόμου.

Άρθρο 19 **Φορείς προώθησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης**

1. Φορέας προώθησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης στις περιπτώσεις που αυτή παραβιάζεται από δημόσιες υπηρεσίες είναι ο Συνήγορος του Πολίτη. Ως δημόσιες υπηρεσίες νοούνται οι αναφερόμενες στο πρώτο εδάφιο του άρθρου 3 του ν. 3094/2003 («Συνήγορος του Πολίτη και άλλες διατάξεις»).

2. Φορέας προώθησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης στις περιπτώσεις που αυτή παραβιάζεται από φυσικά ή νομικά πρόσωπα πέραν εκείνων που αναφέρονται στην πρώτη παράγραφο, και με την επιφύλαξη της επόμενης παραγράφου, είναι η συνιστώμενη με το άρθρο 21 Επιτροπή Ίσης Μεταχείρισης.

3. Στον τομέα απασχόλησης και εργασίας, φορέας προώθησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης στις περιπτώσεις που αυτή παραβιάζεται από φυσικά ή νομικά πρόσωπα πέραν εκείνων που αναφέρονται στην πρώτη παράγραφο είναι το Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας (Σ.ΕΠ.Ε.). Κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων του Σ.ΕΠ.Ε., ως φορέα προώθησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης, εφαρμόζεται συμπληρωματικώς το άρθρο 22 του παρόντος νόμου. Το Σ.ΕΠ.Ε., σε ειδικό κεφάλαιο της ετήσιας έκθεσης πεπραγμένων που δημοσιεύει, αναφέρεται στην εφαρμογή και προώθηση της ίσης μεταχείρισης στον τομέα της εργασίας και της απασχόλησης.

4. Συνιστώνται στο Τμήμα Ισότητας Ευκαιριών της Διεύθυνσης Κοινωνικής Προστασίας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων πέντε (5) θέσεις μόνιμου προσωπικού του κλάδου ΠΕ Διοικητικού-Οικονομικού για την επιστημονική υποβοήθηση του Σώματος Επι-

θεώρησης Εργασίας, την εξέταση καταγγελιών για παράβαση της αρχής της ίσης μεταχείρισης, τη διενέργεια προσπάθειας συμφιλίωσης, τη σύνταξη και υποβολή στο Σ.Ε.Π.Ε. πορίσματος σε περίπτωση αποτυχίας της συμφιλιωτικής δράσης, καθώς και την πληροφόρηση και ευαισθητοποίηση εν γένει με στόχο την κοινωνική σύγκλιση. Με την προκήρυξη πλήρωσης των θέσεων μπορούν να καθορισθούν ειδικότερα προσόντα διορισμού.

Άρθρο 20 **Αρμοδιότητες Συνηγόρου του Πολίτη**

1. Το δεύτερο εδάφιο της πρώτης παραγράφου του άρθρου 1 του ν.3094/2003 τροποποιείται ως εξής:

«Ο Συνήγορος του Πολίτη έχει επίσης ως αποστολή του την προάσπιση και προαγωγή των συμφερόντων του παιδιού, καθώς και την προώθηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης όλων των προσώπων χωρίς διάκριση λόγω φυλετικής ή εθνικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, ηλικίας, αναπηρίας ή γενετήσιου προσανατολισμού.»

2. Το τελευταίο εδάφιο της δεύτερης παραγράφου το άρθρου 3 του ν.3094/2003 τροποποιείται ως εξής:

«Δεν υπάγονται επίσης στην αρμοδιότητά του θέματα που αφορούν την υπηρεσιακή κατάσταση του προσωπικού των δημοσίων υπηρεσιών, με εξαίρεση τις περιπτώσεις που ο Συνήγορος του Πολίτη ενεργεί ως φορέας προώθησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, ηλικίας, αναπηρίας ή γενετήσιου προσανατολισμού.»

3. Στην παράγραφο 5 του άρθρου 3 του ν.3094/2003 προστίθεται τελευταίο εδάφιο που έχει ως εξής:

«Ο Συνήγορος του Πολίτη διενεργεί έρευνες και δημοσιεύει ειδικές εκθέσεις για την εφαρμογή και την προώθηση της ίσης μεταχείρισης χωρίς διάκριση λόγω φυλετικής ή εθνικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, ηλικίας, αναπηρίας ή γενετήσιου προσανατολισμού.»

Άρθρο 21 **Σύσταση Επιτροπής Ίσης Μεταχείρισης**

1. Συνιστάται στο Υπουργείο Δικαιοσύνης Επιτροπή Ίσης Μεταχείρισης η οποία υπάγεται απευθείας στον Υπουργό Δικαιοσύνης.

2. Η Επιτροπή απαρτίζεται από τον πρόεδρο, τέσσερα τακτικά μέλη και δύο αναπληρωματικά. Η Επιτροπή συγκροτείται με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης. Ως μέλη της Επιτροπής επιλέγονται πρόσωπα που διαθέτουν υψηλή επιστημονική κατάρτιση ή επαγγελματική εμπειρία, ιδίως σε τομείς που έχουν σχέση με την αποστολή της Επιτροπής. Η θητεία των μελών είναι τριετής και μπορεί να ανανεώνεται. Η θητεία των μελών παρατείνεται αυτοδικαίως έως το διορισμό νέων. Σε περίπτωση που, κατά τη διάρκεια της θητείας του, μέλος της Επιτροπής απωλέσει την ιδιότητά του, για το υπόλοιπο της θητείας διορίζεται νέο μέλος. Χρέη γραμματέα ασκεί υπάλληλος της κατά το άρθρο 23 Υπηρεσίας Ίσης Μεταχείρισης.

3. Η Επιτροπή συνέρχεται τακτικά τουλάχιστον μία φορά το μήνα και εκτάκτως όποτε συγκληθεί από τον πρόεδρο ή ζητηθεί η σύγκλησή της από δύο τουλάχιστον μέλη. Η Επιτροπή συνεδριάζει νομίμως εφόσον μετέχουν τουλάχιστον τρία μέλη. Τα θέματα της ημερήσιας

διάταξης καθορίζει ο πρόεδρος, η δε εισήγηση γίνεται από τον πρόεδρο ή το μέλος της Επιτροπής που ο πρόεδρος ορίζει.

4. Στον πρόεδρο, τα μέλη και το γραμματέα της Επιτροπής καταβάλλεται μηνιαία αποζημίωση, το ύψος της οποίας καθορίζεται με απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Δικαιοσύνης.

5. Τα μέλη της Επιτροπής, σε περίπτωση που ενάγονται για πράξεις ή παραλείψεις κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, μπορούν να παρίστανται ενώπιον των δικαστηρίων με μέλη του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

Άρθρο 22 **Αρμοδιότητες**

1. Η Επιτροπή έχει ως αρμοδιότητες:

α) να εποπτεύει την προσπάθεια συμφιλίωσης σε περίπτωση καταγγελίας για παράβαση της αρχής της ίσης μεταχείρισης,

β) να διατυπώνει πόρισμα σε περίπτωση που αποτυγχάνει η συμφιλιωτική δράση. Εάν πιθανολογείται η τέλεση αξιόποινης πράξης, το πόρισμα διαβιβάζεται στον Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών,

γ) να διατυπώνει γνώμη, αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν ερωτήματος του Υπουργού Δικαιοσύνης ή αρχής στο πλαίσιο αρμοδιότητας της οποίας εμπίπτει παράβαση της αρχής της ίσης μεταχείρισης, ως προς την ερμηνεία διατάξεων του παρόντος νόμου,

δ) να συντάσσει εκθέσεις για την εφαρμογή και προώθηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης.

2. Για την άσκηση των αρμοδιοτήτων της η Επιτροπή μπορεί να διενεργεί εξέταση και έρευνα, να εξετάζει μάρτυρες και να ζητά από κάθε δημόσια αρχή και ιδιώτη την παροχή πληροφοριών και εγγράφων. Κάθε δημόσια αρχή ή ιδιώτης έχει υποχρέωση να ανταποκρίνεται χωρίς καθυστέρηση στο αίτημα της Επιτροπής. Η Επιτροπή ή ο Πρόεδρός της μπορεί να αναθέτει σε μέλος της τη διενέργεια της εν λόγω έρευνας.

3. Ο πρόεδρος της Επιτροπής αναθέτει, για συγκεκριμένα κάθε φορά περίπτωση, σε πρόσωπο που υπηρετεί στην υπηρεσία του επόμενου άρθρου τη διενέργεια προσπάθειας συμφιλίωσης μεταξύ των μερών σε περίπτωση καταγγελίας για παράβαση της αρχής της ίσης μεταχείρισης και τη σύνταξη του προβλεπόμενου στην παράγραφο 1 στοιχείο β' πορίσματος, παρέχει τις ενδεχομένως αναγκαίες υποδείξεις και ασκεί τον απαραίτητο έλεγχο.

Άρθρο 23 **Υπηρεσία Ίσης Μεταχείρισης**

1. Συνιστάται στην Κεντρική Υπηρεσία του Υπουργείου Δικαιοσύνης Υπηρεσία Ίσης Μεταχείρισης σε επίπεδο τμήματος, το οποίο υπάγεται στη Διεύθυνση Νομοθετικού Συντονισμού και Ειδικών Διεθνών Νομικών Σχέσεων για την εξέταση των καταγγελιών για παράβαση της αρχής της ίσης μεταχείρισης, τη διενέργεια προσπάθειας συμφιλίωσης, τη σύνταξη και υποβολή στην Επιτροπή Ίσης Μεταχείρισης πορίσματος σε περίπτωση αποτυχίας της συμφιλιωτικής δράσης και τη γραμματειακή και επιστημονική υποβοήθηση της Επιτροπής. Της υπηρεσίας προϊστάται υπάλληλος του κλάδου ΠΕ Διοικητικού-Οικονομικού.

2. Για την επίτευξη του έργου της η Υπηρεσία Ίσης Μεταχείρισης στελεχώνεται με ειδικό επιστημονικό και διοικητικό προσωπικό του Υπουργείου Δικαιοσύνης.

Άρθρο 24
Λοιπές διατάξεις

1. Με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης καθορίζεται κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια για την οργάνωση, συγκρότηση και λειτουργία της Επιτροπής.

2. Οι αναγκαίες πιστώσεις για τη λειτουργία της Επιτροπής εγγράφονται στον προϋπολογισμό του Υπουργείου Δικαιοσύνης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI
ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 25
Ελάχιστες προϋποθέσεις

Ο νόμος αυτός δε θίγει διατάξεις που είναι ευνοϊκότερες για την τήρηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης.

Σε καμιά περίπτωση η εφαρμογή του δεν μπορεί να αποτελέσει λόγο μείωσης του υφιστάμενου επιπέδου παρεχόμενης προστασίας.

Άρθρο 26
Έναρξη ισχύος

1. Η ισχύς του νόμου αυτού αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

2. Με την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού καταργείται κάθε νομοθετική και κανονιστική διάταξη, παύει να εφαρμόζεται κάθε διοικητική διάταξη και καθίσταται άκυρη κάθε διάταξη που περιλαμβάνεται σε ατομική ή συλλογική σύμβαση, γενικούς όρους συναλλαγών, εσωτερικούς κανονισμούς επιχειρήσεων, καταστατικά κερδοσκοπικών ή μη οργανώσεων, ανεξάρτητων επαγγελματικών οργανώσεων και συνδικαλιστικών οργανώσεων των εργαζομένων και των εργοδοτών, η οποία είναι αντίθετη προς την, κατά τον παρόντα νόμο, αρχή της ίσης μεταχείρισης.

3. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Δικαιοσύνης, μπορεί να επεκταθεί η προστασία που παρέχεται κατά τον παρόντα νόμο έναντι διακρίσεων λόγω θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού και πέραν του τομέα της εργασίας και της απασχόλησης και να καθορισθούν οι προσήκοντες όροι και κυρώσεις.

Αθήνα, 13 Μαΐου 2004

Οι προτείνοντες Βουλευτές

1. Παπαδόπουλος Αλέκος
2. Ρόβλιας Κων/νος
3. Ακριβάκης Αλέξανδρος
4. Καστανίδης Χάρης
5. Κοσμίδης Σωκράτης
6. Λοβέρδος Ανδρέας
7. Λωτίδης Λάζαρος
8. Παπαγεωργίου Γεώργιος
9. Καρχιμάκης Μιχαήλ
10. Παπαϊωάννου Μιλτιάδης

11. Παρασκευάς Ιωάννης
12. Πετσάλνικος Φίλιππος
13. Σαλαγιάννης Νίκος
14. Τσίμας Κων/νος
15. Ματζαπετάκης Στέλιος
16. Τσούρας Αθανάσιος
17. Γρηγοράκος Λεωνίδας
18. Δημαράς Ιωάννης
19. Κουσελάς Δημήτρης
20. Κουτσούκος Γιάννης
21. Μουσιώνης Άρης
22. Νασιώκας Έκτορας
23. Κατσιλιέρης Πέτρος
24. Παπαδήμας Λάμπρος
25. Πασχαλίδης Γεώργιος
26. Περλεπέ – Σηφουνάκη Κατερίνα
27. Πρωτόπαπας Χρήστος
28. Σκουλάκης Εμμανουήλ
29. Τζουμάκας Στέφανος
30. Φριαγκιάδουλάκης Εμμανουήλ
31. Χάιδος Χρήστος
32. Ζήση Ροδούλα
33. Ρήγας Παναγιώτης
34. Ρέππας Δημήτρης